

9/12/94
א"ת

יועץ ראש הממשלה ומנהל הלשכה
Head of the Prime Minister's Bureau

- סודי -

ירושלים, כ"ג בניסן התשנ"ד
4 באפריל 1994
סימוכין: קיו-051-19

ראש הממשלה ושר הבטחון
הרמטכ"ל
אלוף פיקוד דרום
דובר צה"ל

הנדון: פינוי צה"ל מאזח"ע ומיריחו - טקסים ותקשורת -
תכנים ומאפיינים

כללי

1. במסגרת הסכם העקרונות שנחתם בין ישראל לאש"ף בספט' 1993, אמורים צה"ל ועימו כוחות הביטחון האחרים, להתפנות ממאחזיהם הנוכחיים במרחב רצועת עזה ויריחו ולהתפרס מחדש באזורים מוגדרים ומוסכמים בשטחים אלה.
2. צורתם ואופיים של מהלכי הפינוי הצבאי והאזרחי הישראליים משטחי חבל עזה ויריחו יקרינו על דימויו של צה"ל ומדינת ישראל כאחד הן כלפי הפלסטינים והן כלפי תדמיתה של ישראל בחו"ל. מכאן מתבקש שיקול דעת באשר לעיצוב המתווה ההסברתי-תיקשורתי של הצעדים הנלווים לפינוי הישראלי.

הנחות יסוד - כללי:

- א. תהליך היציאה של צה"ל מעזה ויריחו יזכה לסיקור תקשורתי נרחב.
- ב. היציאה מהווה נקודת ציון סמלית חשובה בתהליך הפוליטי באזור.
- ג. תהליך זה נתפס ע"י חוגים פוליטיים שונים באזור (ערבים וישראלים כאחד) בצורה שונה לגמרי.
- ד. בכל צורה שלא תבוצע היציאה יהיה בכך משום מסר כלשהו.

יועץ ראש הממשלה ומנהל הלשכה
Head of the Prime Minister's Bureau

- סודי -

ה. ניתן לנצל את האירוע כדי להעביר מסרים רצויים כלפי הישראלים, הפלסטינים, מדינות ערב והעולם כולו.

ו. תיכנון הצעדים שילוו את הפינוי הישראלי ייבחן לאורן של הנחות-יסוד מול שלושה קהלי יעד:

1. פלסטינים בשטחים.
2. הקהילה הבינלאומית.
3. אזרחי מדינת ישראל.

4. הנחות-יסוד מול הפלסטינים

א. הנהגת אש"פ תפעל למצות מנסיגת צה"ל את מירב ההישגים ההסברתיים-תעמולתיים האפשריים במגמה לחזק את מעמדה בעיני הפלסטינים בשטחים. במסגרת זאת יוצג הפינוי הישראלי כהישג גדול של העם הפלסטינאי, הסולל, לדעתם, את הדרך להקמת מדינה פלסטינית עצמאית בשטחים.

ב. בראיית תושבי השטחים ימחיש הפינוי את ניצחון האינתיפאדה, שעלה במחיר דמים רב מול כוחו של צה"ל. בהקשר זה ייתפס, איפוא, הפינוי כמכה לצה"ל, ולא כמהלך שבוצע כחלק ממתכונת ההסדר המוסכם בין הצדדים. אין ספק גם שהפינוי הישראלי יגרור בעיקבותיו תחושות של אופוריה - ולו לזמן קצר בקרב האוכלוסיה.

ג. מתנגדי תהליך השלום בקרב הפלסטינים ינצלו את הנסיגה בניסיון לצבור כוח ע"י התססת האוכלוסיה והצגת הפינוי הישראלי כתולדה של המאבק המזוין נגד ישראל. ייתכן שגורמים אלה יתפסו את שלהי שליטת צה"ל בשטח והעברת סמכויות הניהול לידי הפלסטינים כשעת כושר להגברת פיגועי טירור נגד יעדים ישראליים.

ד. הנהגת אש"פ בשטחים תנסה לפעול בתקופת המעבר של העברת הסמכויות להפגנת אחיזתה ושליטתה בשטח, לרבות על גורמי האופוזיציה לתהליך המדיני.

5. הנחות-יסוד מול ישראל

א. קיים קונצנזוס ציבורי ופוליטי רחב למדי בנוגע למסירת השליטה באזח"ע לידי הפלסטינים.

יועץ ראש הממשלה ומנהל הלשכה
Head of the Prime Minister's Bureau

- סודי -

ב. תהליך הפינוי הישראלי ייתפס כמהלך פוליטי ביסודו המתחייב ממסגרת ההסכם הישראלי-פלסטיני.

ג. לאור הגורמים שצויינו תתקבל הנסיגה הישראלית כצעד מעשי ראשון המחזק את תהליך השלום ומוביל להסדרים מדיניים נוספים.

6. הנחות יסוד מול הקהילה הבינלאומית

א. הפינוי הישראלי ייתפס כתזוזה ראשונית חיובית ובונה במיתון עוצמת הסכסוך וכנקודת ציון משמעותית בדרך להסדר ישראלי-ערבי כולל.

ב. הפינוי יהווה מוקד לסיקור תקשורתי נרחב, ויגרור תגובות רשמיות מצד גורמי ממשל בכירים כמו גם מצד מעצבי דעת קהל בעולם כולו.

ג. הפינוי מהווה הזדמנות יוצאת מהכלל להציג את פניה החיוביים של מדינת ישראל, ללא השקעה.

7. מסקנות

מניתוח הנחות היסוד שפורטו לעיל עולות מספר מסקנות באשר לכיווני פעולה אפשריים:

א. מיקוד תשומת הלב בעיצוב הצעדים הנלווים לפינוי הישראלי בראש ובראשונה מול האוכלוסיה הפלסטינית בשטחים. זאת במגמה:

(1) לצמצם הפגיעה בדימויו של צה"ל ושל מדינת ישראל.

(2) לחלחל בקרב האוכלוסיה את המסר לפיו הנסיגה הישראלית נועדה לפתוח דף חדש במערכת היחסים עם הפלסטינים, ולצד זאת להבהיר כי ישראל לא תסכין עם הפיכתה של הרצועה לבסיס מחודש לפיגועי טרור.

(3) להציג המהלך כתרומה מצד ישראל להתקדמות בתהליך השלום וכצעד ראשוני להשבת הנורמליזציה וקידום תוכניות פיתוח ושיקום, שישראל מוכנה ליטול חלק במימושם, וכמי שיש לה אינטרס בהצלחתם.

יועץ ראש הממשלה ומנהל הלשכה
Head of the Prime Minister's Bureau

- סודי -

ב. מול הקהילה הבינלאומית יש למצות מהלכי הפינוי כדי להשיג את מירב הרווחים ההסברתיים והמדיניים לישראל.

ג. מול קהל היעד הישראלי יש לנקוט בגישה של פתיחת "דף חדש" בכל הקשור ל"זוית הישראלית" של הצעדים הנלווים לתהליך הפינוי, מתוך ידיעה כי:

(1) הגם שקיים קונצנזוס נרחב בהקשר לנסיגה הישראלית והיא נעשית מתוקף הסכם בין הצדדים הרי ברור שברקע למימושה עמדו אילוצים קשים ומורכבים שהניעו את ישראל לקיים שידוד מערכות בכל הקשור ליחסיה עם הפלסטינים ועם אש"פ.

(2) בדעת הקהל בישראל כבר הבשילה ההכרה נוכח המתרחש בשטחים בכלל ובעזה בפרט, בצורך ליציאה מהרצועה כחלק מתהליך ההסדר.

(3) שמירת טון מאופק כלפי דעת הקהל בישראל נוכח הפינוי, עשויה לתרום למיתון התגובות מצד גורמים המתנגדים לכל ויתור ישראלי לפלסטינים.

מסרים רצויים כלפי הפלסטינים:

מבחינה פסיכולוגית רצוי שהמסרים לפלסטינים ידגישו כבוד, תקווה ביכולתם למלא את חלקם בהסכם, הזדהות עם תנאי חייהם הקשים, תקווה לשיפור מצבם ויכולתם להיות שכנים טובים בעתיד.

זאת בנוסף למסרים המדגישים כי זהו נסיון שעליהם לעמוד בו וכן הדגשה על כך שיצאנו מתוך תקווה לשלום אך לא מתוך חולשה. בנוסף, ניתן להדגיש שלשני העמים יש משקעים קשים ביותר ולאף צד אין המהלך הזה קל.

להלן מסרים אפשריים (שחלקם דורש עיבוד למשפט קצר וקולע):

א. אנחנו הולכים לשלום מתוך הכרה שזוהי הדרך הטובה ביותר לכל עמי האזור.

ב. יצאנו מעזה ויריחו למען השלום.

ג. יצאנו מתוך תחושה של כוח.

ד. בחרנו בדרך השלום מתוך תקווה וחששות כאחד.

יועץ ראש הממשלה ומנהל הלשכה
Head of the Prime Minister's Bureau

- סודי -

- ה. הסכם עזה ויריחו הוא "אבן בוחן" לכוונתו ויכולתו של אש"פ לקחת אחריות על הנעשה בשטח ולמנוע טרור.
- ו. אם לא יעמוד אש"פ בהסכם לא תהיה התקדמות נוספת, וצה"ל יוכל לחזור במידת הצורך (במילים אחרות, המשך התהליך מותנה בכס).
- ז. מדינת ישראל רצינית בכוונותיה להגיע להסכם שלום עם כל שכנותיה.
- ח. רק בדרך השלום והפשרה תגיעו להישגים.
- ט. שלום אפשרי רק בין אמיצים.

מסרי ההסברה בסוגיית הפינוי מעזה ומיריחו

1. ההתפנות הישראלית והפריסה הצבאית המחודשת בשטחי אזה"ע ויריחו מבטאות את רצונה של ישראל ואת נחישותה להמשיך את התהליך המדיני, ומהוות נקודת ציון היסטורית עבור שני העמים בדרך להסדר ולדו-קיום בשלום.
2. ישראל מוכנה לסייע בתהליכי פיתוח ושיקום בשטחים וכן לרתום גורמים בינלאומיים להושטת סיוע כלכלי לפלסטינים.
3. במימוש הפינוי מקיימת ישראל את חלקה בהסכם, אך בעת ובעונה אחת הוא יוצר מחוייבות פלסטינית למלא תפקיד אחראי במניעת פיגועי טרור ובמיקוד תשומת הלב בכיוון של שיקום כלכלי-חברתי.
4. ישראל עומדת על המשמר ולא תשלים עם הפיכת הרצועה מחדש לקן של טרור, לאחר מסירת השליטה בה לידי רשות הממשל העצמי הפלסטיני, והיא תגיב בהתאם כדי להבטיח את בטחונם של תושבי ישראל.
5. ההסכם מהווה מבחן חשוב עבור הפלסטינים באשר ליכולתם להוכיח לעמם ולעולם כי הם מסוגלים ליטול את מלוא האחריות לניהול עצמי של ענייניהם ולבניית חברה פלסטינית מתוקנת.
6. אל לפלסטינים לשמוט מידיהם את ההזדמנות ההיסטורית שנפלה בחלקם ועליהם לגלות נחישות, התמדה ואחריות בעיצוב מערכת של שילטון עצמי פלסטיני.

יועץ ראש הממשלה ומנהל הלשכה
Head of the Prime Minister's Bureau

- סודי -

7. קריאה לאוכלוסיה שלא ללכת שבי אחר הסתה מצד מנהיגים קיצוניים, שהובילו את העם הפלסטיני פעם אחר פעם בעבר אל אסון גדול מקודמו.
8. הבעת תקווה כי מימושו של שלב זה בהסכם יפתח דף חדש ביחסי שני העמים ויביא לקץ מעשי האלימות ושפיכות הדמים, שנמשכים כבר מאה שנים.
9. אנו פותחים דף חדש.

הצעדים המעשיים (תקשורת, טקסים)

א. מסיבת עיתונאים

1. 48 שעות לפני מועד הפינוי הסופי תקויים מסיבת עיתונאים לכל כלי התקשורת, ישראלים, פלסטיניים, זרים.
2. מסיבת העיתונאים תקויים ב"תצפית האלוף" או במסוף רפיח, כדי להמחיש המשך החיים הרגילים.
3. במסיבת העיתונאים ישתתפו - רוה"מ, הרמטכ"ל, אלוף הפיקוד.

ב. הנחת זר

1. תיבחן אפשרות לקיים טקס הנחת זר על קברו של אחד מחללי צה"ל שנהרג בתקופת האינתיפאדה, כאקט סמלי של מתן כבוד לנופלים באזח"ע ויריחו.

ג. הפצת כרוז לתושבים

1. יוכן כרוז בשפה הערבית לאוכלוסיה הפלסטינית עם המסרים הרצויים (פרידה, רצון בחיי שכנות, שלום).
2. הכרוז יופץ באמצעות מטוסי חיל-האוויר באזח"ע ויריחו.
3. הכרוז יופץ 24 שעות לפני הפינוי.

יועץ ראש הממשלה ומנהל הלשכה
Head of the Prime Minister's Bureau

- סודי -

ד. מסיבת-עתונאים מיוחדת לעתונאים פלסטיניים

1. רוה"מ ושר החוץ יקיימו מסיבת עתונאים מיוחדת לעתונאים פלסטיניים, להעברת מסרים.

2. המסיבה תתקיים בירושלים, 24 שעות לפני הפינוי.

ה. נאום לאומה

1. ראש הממשלה יופיע באמצעי התקשורת האלקטרוניים בשידור ישיר מלשכתו בירושלים בערב לפני הפינוי בשני נאומים - לפלסטינים ולישראלים, בפערי זמן קצרים.

ו. כנס נכבדים פלסטיניים

1. יתקיים באזח"ע, יממה לפני הפינוי, בחסות המינהל האזרחי ובהשתתפות "סוכני השפעה מקומיים" (אישים נכבדים, מוכתארים, פעילי ארגונים).

2. ישתתפו: רוה"מ ושר החוץ.

ז. כרזות, סיסמא

1. בשבוע שלפני הפינוי יודפסו ויופצו כרזות בכחול-לבן, בעברית, ערבית ואנגלית.

2. הכרזות ייתלו, יודבקו ויוצבו על גבי מבנים וכל כלי-רכב של צה"ל.

3. נוסח סופי של הסיסמא טרם נקבע. (הסיסמה: "קדימה לעבר השלום" ["אלא אל-אמאם נחו אל-סלאם"; "MOOVING-TOWARDS-PEACE"]. הסיסמה "ויתרנו למען השלום" עשויה להתפרש ע"י הפלסטינים בנסיבות הנוכחיות כ"התקפלות" ישראלית באשר הפועל "ויתרנו" בשפה הערבית ["תנזלנא"] נושא בראיה הפלסטינית משמעות של כניעה).

אפשרויות נוספות: וויתרנו על השלום; אנחנו יוצאים בתקווה שלא נצטרך לחזור; למען שלום צריך שני צדדים; שלום של אמיצים; למען עתיד ילדינו; המשך התהליך תלוי בכס. יש להימנע מסיסמאות פוגעות או מעליבות.

יועץ ראש הממשלה ומנהל הלשכה
Head of the Prime Minister's Bureau

- סודי -

ח. מסדר-הפרידה

1. מסדר צבאי מלא יתקיים לסיום שלטונה של ישראל, יתקיים באזח"ע.
2. מוצע כי המסדר יהיה בהרכב 2 גדודי חי"ר לפחות, כוח מג"ב, משטרת ישראל, (מינהל (?), כלי רק"מ בודדים.
3. מוצע שגדודי החי"ר יביאו מחטיבת "גבעתי".
4. יוזמנו למסדר אלופי הפיקוד בעבר, ראשי מינהל ואורחים, לרבות תקשורת.
5. יותקנו בימות מיוחדות לתקשורת.
6. במסדר יוקראו פקודות-יום של הרמטכ"ל ואלוף הפיקוד, בהשתתפות מפקד האוגדה ומח"טים.
7. יונפו עשרות רבות של דגלי לאום גדולים.
8. לא יתקיים טקס הורדת דגל.
9. המסדר וספיחיו יאובטחו בצורה שלא תאפשר פגיעה כלשהי, ולו גם בקריאות קוליות.
10. תשתתף תזמורת צה"ל.
11. יסתיים ב"התקוה".
12. לאחר המסדר יהיה צורך לוודא שחיילים ואזרחים ישראלים לא יישארו במקום.

יועץ ראש הממשלה ומנהל הלשכה
Head of the Prime Minister's Bureau

- סודי -

6. מסדר פרידה משותף

1. יש צורך לשקול אפשרות לקיים מסדר "העברת מפתח" לפלסטינים בהשתתפות פלסטינים.
2. אם תתקבל הסכמה פלסטינית, יהיה צורך לדון שוב במתכונת המסדר כולו.

איתן הבר
יועץ ראש הממשלה
ומנהל הלשכה